

Raadsmemo

Nummer
26int01165

aan	Van	Opsteller	datum
Gemeenteraad Borne	College van B en W	M.C.A. Gras	7 april 2026

betreft
Opgaven huisvesting statushouders en opvang asielzoekers en Oekraïense ontheemden

Portefeuillehouder

Burg. Pierik en wethouder Lammers

Argumentatie voor aanbieding memo aan de gemeenteraad:

Kennismemen van stand van zaken over opgaven huisvesting statushouders en opvang asielzoekers en Oekraïense ontheemden

Geachte raadsleden,

Wij hebben u in de raadsvergadering van 3 maart jl. de toezegging gedaan om u te informeren over de opgaven en ontwikkelingen rond de huisvesting van statushouders en de opvang van asielzoekers en Oekraïense ontheemden. In deze memo stellen we u op de hoogte van de laatste stand van zaken.

Opgave huisvesting statushouders

Eind 2024 had de gemeente een voorsprong op de taakstelling van 6 gehuisveste statushouders. Voor 2025 gold een taakstelling van 39 statushouders. Door de voorsprong van 6 uit 2024 werd deze opgave bijgesteld naar 33. In samenwerking met woningcorporatie Welbions is deze taakstelling gerealiseerd: in totaal zijn 23 extra personen gehuisvest. Dit is mede mogelijk gemaakt door de inzet van de doorstroomlocatie Maria Mediatrix, van waaruit statushouders konden doorstromen naar reguliere woningen en nareizigers direct konden instromen.

Voor de eerste helft van 2026 bedraagt de taakstelling 21 statushouders. In het eerste kwartaal zijn 16 personen meer gehuisvest dan deze opgave. Daarnaast verblijven nog 12 statushouders op de locatie Maria Mediatrix in afwachting van reguliere huisvesting. Zie de tabel op pagina 4 van deze memo.

Indicatieve opgave opvang asielzoekers vanuit de Spreidingswet

Gemeenten hebben met de 'Wet gemeentelijke taak mogelijk maken asielopvangvoorzieningen' (Spreidingswet) een wettelijke taak in de opvang van asielzoekers. Het doel van de wet is te komen tot voldoende opvangplekken en een evenwichtiger verdeling van asielzoekers over provincies en gemeenten. Het kabinet wil de Spreidingswet voorsnog in stand houden. Wanneer het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA) genoeg opvangplekken heeft, hoeft de wet niet gebruikt te worden¹.

¹ Zie brief van de minister van Asiel en Migratie d.d. 26 maart 2026 (26ink02878)

Uitkomst vorige capaciteitsraming vastgelegd door minister in verdeelbesluit

Eind 2024 was opvang van 300 Oekraïense ontheemden voldoende om met het verdeelbesluit van de minister vrijstelling voor opvang van asielzoekers te krijgen (148 waarvan 13 amv's).

De Spreidingswet kent 3 fases. De wetcyclus (van capaciteitsraming tot de volgende capaciteitsraming) duurt 2 jaar. Hieronder wordt elke fase toegelicht.

Fase 1: Capaciteit (heden – 1 december 2026²)

- Capaciteitsraming door ministerie van Asiel en Migratie
- Berekening en bekendmaking benodigde opvangplekken:
 - verdeling in 12 provinciale opvangopgaven
 - op basis van verdeelsleutel naar inwoneraantal en sociaaleconomische status (SES-WOA score) per gemeente
- Provinciale Regietafel (PRT):
Gemeenten gaan onder leiding van de commissaris van de Koning met elkaar in gesprek over verdeling van de opvangplekken en de huisvesting van statushouders en opvang van Oekraïense ontheemden. Zij beslissen welke gemeenten welke opvang gaan leveren en met hoeveel plekken.

Fase 2: Verdeelbesluit (1 december³ – 31 december 2026)

- Verdeling van de opvangplekken over gemeenten per provincie:
Is de provinciale opvangopgave volledig verdeeld en is uitvoering uitvoerbaar?
 - Ja: de minister legt de door gemeenten gemaakte verdeling vast in verdeelbesluit
 - Nee: de minister maakt zelf een verdeelbesluit.

Fase 3: Realisatie nieuwe opvangplekken (1 januari – 30 juni 2027)

- Gemeenten stellen de opvangplekken beschikbaar⁴.

Op dit moment bevinden we ons aan het begin van fase 1, waarbij de minister van Asiel en Migratie 27 februari jl. de nieuwe indicatieve capaciteitsraming voor de opvang van asielzoekers voor de komende cyclus van twee jaar bekend heeft gemaakt.

Het aantal opvangplaatsen voor asielzoekers waaraan in de volgende twee jaren naar verwachting behoefte zal zijn, bedraagt in totaal 88.000 opvangplaatsen. De opgave voor provincie Overijssel bedraagt 5.801 plaatsen. Daarvan zijn 1.921 plekken beschikbaar⁵. Dit betekent dat er nog 3.880 opvangplaatsen nodig zijn. De indicatieve verdeling van het benodigd aantal opvangplaatsen per gemeente is in de capaciteitsraming opgenomen. Voor gemeente Borne betekent dit dat we indicatief **136 asielzoekers** zouden moeten opvangen, waarvan 9 alleenstaande minderjarige vreemdelingen (amv's).

² De capaciteitsraming is later gepubliceerd. Provinciale Regie Tafels krijgen daarom een maand langer de tijd om te overleggen.

³ De capaciteitsraming is later gepubliceerd. Het ministerie heeft een maand minder tijd voor het verdeelbesluit.

⁴ Opvangplekken moeten beschikbaar zijn tot en met 31 december 2028.

⁵ Betreft het aantal asielopvangplaatsen die op basis van een afgesloten bestuursovereenkomst op 31 december 2028 beschikbaar zijn. Hierbij zijn verwachte openingen meegenomen als deze in de realisatiefase of planvormingsfase zijn, waarbij voor deze laatste groep een onzekerheidsmarge wordt gehanteerd. De peildatum is 1-2-2026. Bron: COA

Opgave opvang Oekraïense ontheemden

Per 1 juli 2025 is het landelijk benodigde aantal gemeentelijke opvangplekken voor Oekraïense ontheemden vastgesteld op 109.000. Dit betreft een inspanningsverplichting. Voor gemeente Borne betekent dit als inspanningsverplichting dat we 166 Oekraïense ontheemden moeten opvangen. Op dit moment vangen wij 320 Oekraïense ontheemden op, 110 bij de Zwanenhof en 210 bij Maria Mediatrix. Dit is 193%.

Er verblijven 15 Oekraïense ontheemden in particuliere opvang (d.d. 1 maart 2026). Particuliere opvang telt niet mee bij de gemeentelijke opgave.

De Europese Richtlijn Tijdelijke Bescherming (RTB) voor Oekraïense ontheemden stopt vooralsnog per 5 maart 2027. Het vorige kabinet heeft de hoofdlijnen van het langetermijnbeleid voor ontheemden uit Oekraïne beschreven. Ervan uitgaand dat het huidige kabinet dit continueert, zijn de volgende stappen van toepassing:

1. Inzet op vrijwillige terugkeer en steun aan Oekraïne bij de wederopbouw.
2. Een speciale verblijfstatus voor drie jaar, voor Oekraïense ontheemden die vooralsnog in Nederland willen blijven, in de vorm van een transitiedocument.
3. Perspectief bieden aan de samenleving, gemeenten en Oekraïense ontheemden voor een langere periode dan dat de RTB steeds voor 1 jaar geeft.

Mogelijke ontwikkelingen rondom opvang Oekraïense ontheemden

De hoofdlijnen die het Rijk heeft beschreven, moeten nog worden uitgewerkt. Daar wordt op dit moment door het Rijk aan gewerkt. Een van de mogelijke scenario's van het Rijk is dat Gemeentelijke Opvang locaties voor Oekraïense ontheemden nog 1 jaar geopend zouden kunnen blijven.

Uit een landelijke opiniepeiling blijkt dat een flink aantal Oekraïense ontheemden wil blijven. Als alle Oekraïense ontheemden asiel zouden aanvragen, dan zou de migratieketen volledig vastlopen. Daarom wordt het transitiedocument ingezet als een soort verblijfsvergunning voor drie jaar. Dit document geeft recht op verlengd legaal verblijf en op voorzieningen. Oekraïense ontheemden worden geacht zelfredzaam te zijn, te participeren (werken en inkomen genereren), huur te betalen, een eigen zorgverzekering af te sluiten etc. Ze zijn vrijgesteld van de inburgeringsplicht, ze zouden wel gebruik kunnen maken van taalonderwijs via volwasseneneducatie (WEB: Wet educatie en beroepsonderwijs). Dit transitiedocument moet vrijwillige terugkeer op termijn mogelijk maken. Overigens, Oekraïense ontheemden kunnen ervoor kiezen asiel aan te vragen, maar daarmee 'verspelen' ze hun rechten die horen bij het transitiedocument.

Samenvatting actuele opgaven gemeente Borne schematisch weergegeven (peildatum 31 maart 2026)

Opgaven Borne			
	Opgave		Realisatie
Asiel	136 (indicatief)		n.t.b.
Oekraïense ontheemden (inspanning)	166	Maria Mediatrix	210
		Zwanenhof	<u>110</u>
		Totaal	320
Statushouders 1 ^e helft 2026 (taakstellend)	21	Positief saldo 2025	23
		Gehuisvest Q1 2026	14
		Totaal positief saldo	+16

Uitruilen van de diverse doelgroepen binnen de opgaven (asielzoekers, Oekraïense ontheemden en statushouders) is mogelijk: we spreken van uitruilen als twee (of meer) gemeenten afspreken dat de ene gemeente een relatief groot aandeel levert op de ene opgave, en de andere gemeente als tegenprestatie een relatief groot deel van een andere opgave voor haar rekening neemt.

De gemeente ligt voor op de taakstelling voor statushouders, voldoet ruimschoots aan de opvang van Oekraïense ontheemden en heeft een nieuwe indicatieve opgave voor asielopvang die in de komende periode nader wordt uitgewerkt.